

MONITORING SIEDLISK PRZYRODNICZYCH

Z UWZGLĘDNIENIEM SPECJALNYCH OBSZARÓW OCHRONY SIEDLISK NATURA 2000

Sprawozdanie z monitoringu siedliska 91F0 - Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe w roku 2024

Las łęgowy na stanowisku Jarocin IV (fot. M. Chudzicki)

Sfinansowano ze środków
**NARODOWEGO FUNDUSZU
OCHRONY ŚRODOWISKA
i GOSPODARKI WODNEJ**

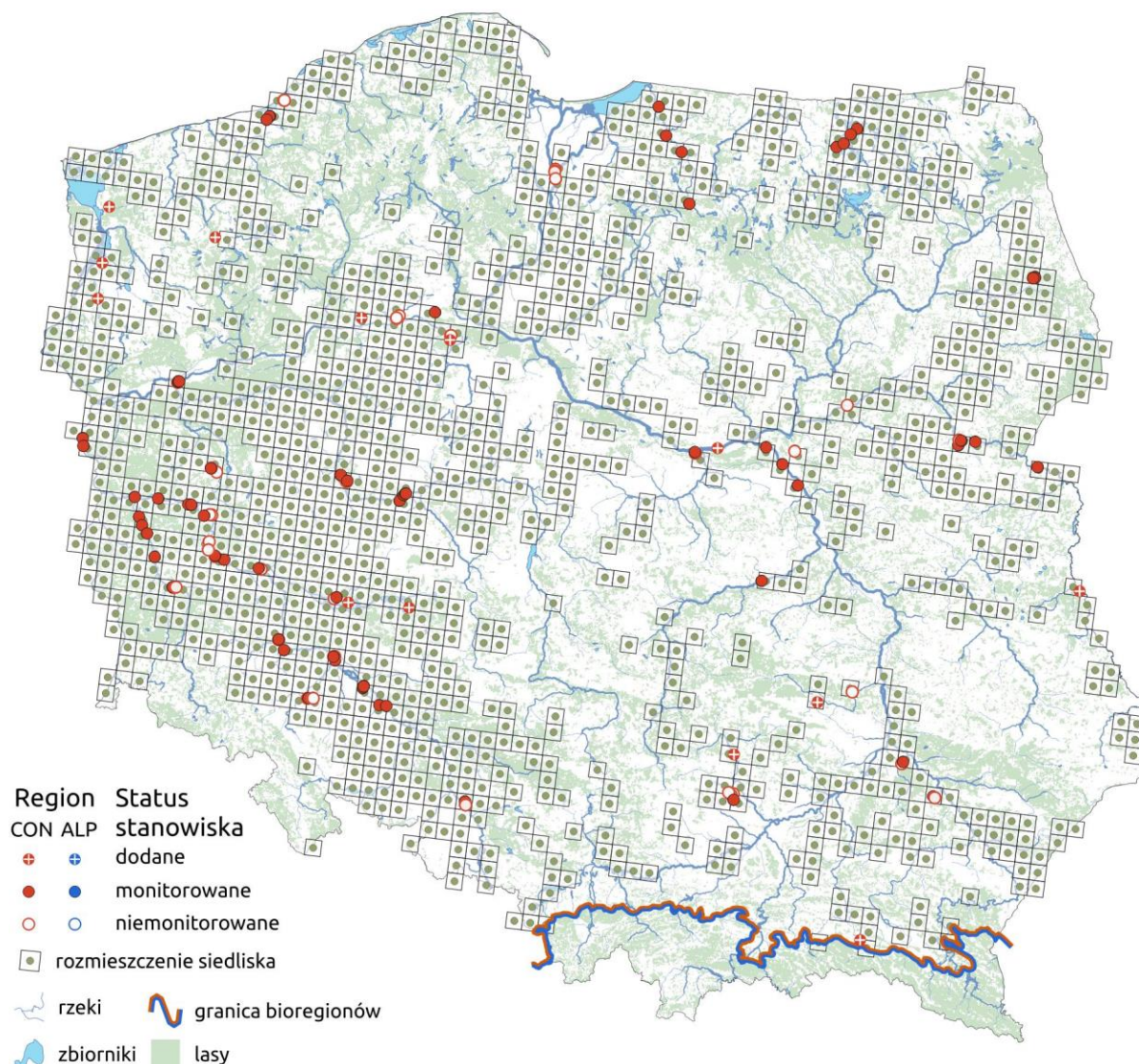
SPIS TREŚCI

1. INFORMACJE OGÓLNE	1
<i>Rozmieszczenie siedliska w regionach biogeograficznych</i>	<i>1</i>
<i>Liczba stanowisk w cyklach monitoringu</i>	<i>2</i>
<i>Terminy badań monitoringowych</i>	<i>2</i>
2. OCENA STANU WSKAŹNIKÓW PARAMETRU STRUKTURA I FUNKCJE.....	3
<i>Region kontynentalny</i>	<i>3</i>
3. OCENA PARAMETRÓW ORAZ STANU OCHRONY SIEDLISKA.....	7
<i>Region kontynentalny</i>	<i>9</i>
4. ANALIZA ODDZIAŁYWAŃ I ZAGROŻEŃ ISTOTNYCH DLA SIEDLISKA.....	10
<i>Region kontynentalny</i>	<i>10</i>
5. INFORMACJA O GATUNKACH OBCYCH.....	11
6. WNIOSKI DOTYCZĄCE DZIAŁAŃ OCHRONNYCH.....	12
7. INFORMACJE DODATKOWE.....	12
8. KOORDYNATORZY, EKSPERCI I WSPÓŁPRACOWNICY	12
9. WYKAZ LITERATURY, DOKUMENTÓW ŹRÓDŁOWYCH	13

1. INFORMACJE OGÓLNE

Rozmieszczenie siedliska w regionach biogeograficznych

Siedlisko 91F0 swoim zasięgiem występowania obejmuje całą Polskę, z wyłączeniem obszarów górskich (Rys. 1). Tworzą je wilgotne lasy dębowo-wiązowo-jesionowe położone na obszarach okazjonalnie zalewanych wodami rzeczными lub pozostającymi pod wpływem okresowych spływów wód powierzchniowych albo ruchomych wód gruntowych. W związku ze szczególnymi warunkami topograficzno-glebowo-hydrologicznymi ze względu na dużą presję antropogeniczną lokalnie może być bardzo rzadkie lub w ogóle nieobecne. Największe jego powierzchnie spotykamy w dorzeczu Odry i Warty. Znacznie rzadziej spotykamy je w dorzeczu Wisły i dorzeczach rzek północno-wschodniej Polski (Pawlaczyk 2012, BMP 2019).

Rys. 1. Lokalizacja stanowisk monitoringowych (stan na rok 2024) i rozmieszczenie siedliska 91F0 wg sprawozdania do Komisji Europejskiej z 2019 r.

Spośród 88 stanowisk, 84 zlokalizowanych jest w granicach obszarów Natura 2000. Najwięcej stanowisk występuje na obszarach: Ostoja Nadbużańska PLH140011 [5 stanowisk], Grądy w Dolinie Odry PLH020017[5], Puszcza Knyszyńska PLH200006[4], Rzeka Pasłęka PLH280006 [4], Krośnieńska Dolina Odry PLH080028 [4], Ostoja Północnomazurska PLH280045 [4], Dolina Dolnego Bobru PLH080068 [4] oraz Lasy Żerkowsko-Czeszewskie PLH300053 [4].

Liczba stanowisk w cyklach monitoringu

Monitoring siedliska w 2024 roku prowadzono na 88 stanowiskach, w tym 13 stanowiskach nowych (Tab. 1). Zważywszy na ograniczony zasięg występowania siedliska na terenie kraju jest to dość liczna próba, a liczba stanowisk oceniana pod względem reprezentatywności zróżnicowania składu gatunkowego runa jest więcej niż wystarczająca. Nowe stanowiska poprawiły reprezentatywność rozmieszczenia stanowisk na obszarze regionu kontynentalnego. Obecnie liczba monitorowanych stanowisk jest wystarczająca z punktu widzenia sprawozdawczości do Komisji Europejskiej.

Tab. 1. Liczba stanowisk siedliska 91F0 w poszczególnych cyklach monitoringu

Cykl monitoringu	Rok	Region	Liczba stanowisk		
			monitorowanych	nowych	niemonitorowanych*
2009-2011	2009	CON	61	61	
2009-2011	2010	CON	56	56	
2015-2018	2017	CON	92	0	
2015-2018		CON			25
2023-2025	2024	CON	88	13	
2023-2025		CON			42

* stanowiska monitorowane przez inne instytucje, stanowiska niemonitorowane ze względu na poprawę reprezentatywności i korektę rozmieszczenia stanowisk w sieci PMŚ oraz stanowiska niemonitorowane w przypadku zaniku siedliska na stanowisku.

Terminy badań monitoringowych

Przewodnik metodyczny (Pawlaczyk 2012) wskazuje, że termin badań łęgów 91F0 zależy przede wszystkim od dostępności terenu, tj. braku zalewu. Optymalnie jest przeprowadzenie dwóch obserwacji w ciągu roku: jednej dotyczącej tzw. aspektu wczesnowiosennego (optimum w maju), a drugiej dotyczącej aspektu letniego (optimum w lipcu i sierpniu) lub jednej obserwacji w czerwcu lub w początkach lipca, która pozwala uchwycić, choć nie idealnie, elementy obu aspektów. Prace w późniejszym okresie sezonu wegetacyjnego są możliwe aczkolwiek mogą być obarczone błędnymi ocenami pokrycia gatunków.. W 2024 roku prace monitoringowe zostały przeprowadzone od 09.05.2024 do 19.08.2024 r. Trzy procent stanowisk wykonano w maju, 68% od czerwca do połowy lipca i 29% od połowy lipca do 19 sierpnia.

2. OCENA STANU WSKAŹNIKÓW PARAMETRU STRUKTURA I FUNKCJE

Region kontynentalny

Zgodnie z metodyką monitoringu siedliska (Pawlaczyk 2012), w roku 2024 parametr *Specyficzna struktura i funkcje* (SSF) oceniono przy wykorzystaniu 18 wskaźników, z których 5 ma status wskaźników kardynalnych (Tab. 2). Wskaźniki kardynalne są najistotniejsze dla utrzymania struktury i funkcji siedliska. Obniżenie oceny któregoś ze wskaźników kardynalnych skutkuje obniżeniem oceny całego parametru.

Tab. 2. Zestawienie ocen wskaźników parametru struktura i funkcje dla siedliska 91F0 w 2024 roku (w tabeli podkreślono nazwy wskaźników kardynalnych). Znaczenie ocen: FV – stan właściwy, U1 – stan niezadowolający, U2 – stan zły, XX – stan nieznan

Wskaźnik	Liczba stanowisk z oceną			
	FV	U1	U2	XX
<u>Charakterystyczna kombinacja florystyczna</u>	42	36	10	0
Ekspansywne gatunki obce w podszybie i runie	27	44	17	0
Ekspansywne gatunki rodzime (apofity)	60	23	5	0
<u>Gatunki dominujące</u>	26	41	21	0
Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie	73	14	1	0
Gatunki obce geograficznie w drzewostanie	74	6	8	0
Inne zniekształcenia (rozjeżdżenie, wydeptanie, zaśmiecenie)	66	18	4	0
Liczba gatunków z grupy 'wiązy, dąb, jesion" występujących w drzewostanie	47	33	8	0
Martwe drewno	58	13	17	0
<u>Martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >50 cm grubości</u>	54	13	21	0
Naturalne odnowienie drzewostanu	41	46	1	0
Przejawy procesu grądowania	46	32	10	0
Różnorodność gatunkowa warstwy krzewów	67	20	1	0
Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska	4	1	0	83
<u>Stosunki wodno-wilgotnościowe</u>	40	32	16	0
Struktura pionowa i przestrzenna drzewostanu	61	20	7	0
Wiek drzewostanu	66	18	4	0
Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	80	6	2	0

Wskaźnik: Charakterystyczna kombinacja florystyczna

Wskaźnik kardynalny oceniający odkształcenie składu florystycznego runa od typowej kompozycji florystycznej. W roku 2024 stan właściwy stwierdzono na około 48% stanowisk, stan niezadowolający na około 41% stanowisk, a stan zły na 11% stanowisk. W stosunku do poprzedniego okresu obserwacji stwierdzono wyraźną poprawę: o około 16% zwiększył się udział stanowisk w stanie właściwym i o około 9% w stanie niezadowolającym. Zmniejszył się natomiast o około 25% udział stanowisk w stanie złym.

Wskaźnik: Ekspansywne gatunki obce w podszybie i runie

Wskaźnik wyrażający obecność inwazyjnych gatunków obcych (neofitów). W stanie właściwym nielicznie występuje, co najwyżej jeden gatunek obcy. W roku 2024 stan właściwy stwierdzono na około 31% stanowisk, stan niezadowolający na około 50% stanowisk, a stan zły na 19% stanowisk. W stosunku do poprzedniego okresu obserwacji

zwiększył się udział stanowisk w stanie właściwym o około 5% , udział stanowisk w stanie niezadowolającym pozostał bez zmian, a udział stanowisk w stanie złym zmniejszył się o około 5%.

Wskaźnik: Ekspansywne gatunki rodzime (apofity)

Wskaźnik negatywny wyrażający ewentualne występowanie gatunków ekspansywnych np. jeżyn, a także gatunków łąkowych. W stanie właściwym apofity występują, co najwyżej pojedynczo. W roku 2024 stan właściwy stwierdzono na około 68% stanowisk, stan niezadowolający na około 26% stanowisk, a stan zły na 6% stanowisk. W stosunku do poprzedniego okresu obserwacji zwiększył się udział stanowisk w stanie właściwym o około 10% i w stanie niezadowolającym o około 8%, a udział stanowisk w stanie złym zmniejszył się o około 3%.

Wskaźnik: Gatunki dominujące

Wskaźnik wyraża opisowo ewentualne zniekształcenia, polegające na dominacji w którejkolwiek z warstw fitocenozy gatunków innych niż typowe dla naturalnego łęgu. W roku 2024 stan właściwy stwierdzono na około 30% stanowisk, stan niezadowolający na około 47% stanowisk, a stan zły na 24% stanowisk. W stosunku do poprzedniego okresu obserwacji zwiększył się udział stanowisk w stanie właściwym o około 10% , udział stanowisk w stanie niezadowolającym pozostał bez zmian, a udział stanowisk w stanie złym zmniejszył się o około 10%.

Wskaźnik: Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie

Wskaźnik wyrażający obecność nasadzonych, obcych ekologicznie łęgom gatunków, takich jak np. buk, świerk, sosna, brzoza i osika. W stanie właściwym ich udział nie może przekroczyć 10%. W roku 2024 stan właściwy stwierdzono na około 83% stanowisk, stan niezadowolający na około 16% stanowisk, a stan zły na 1% stanowisk. W stosunku do poprzedniego okresu obserwacji zwiększył się udział stanowisk w stanie właściwym o około 8%, udział stanowisk w stanie niezadowolającym pozostał praktycznie bez zmian, a udział stanowisk w stanie złym zmniejszył się o około 7%.

Wskaźnik: Gatunki obce geograficznie w drzewostanie

Wskaźnik wyrażający obecność w drzewostanie drzew obcych gatunków. Jako gatunki obce geograficznie traktowana są wszystkie gatunki poza swoim naturalnym zasięgiem występowania. W stanie właściwym siedliska, ich udział nie powinien przekraczać 1% udziału. W roku 2024 stan właściwy stwierdzono na około 84% stanowisk, stan niezadowolający na około 7% stanowisk, a stan zły na 9% stanowisk. W stosunku do poprzedniego okresu obserwacji zwiększył się udział stanowisk w stanie właściwym o około 2% , a udział stanowisk w stanie niezadowolającym o około 3%, a udział stanowisk w stanie złym zmniejszył się o około 2%.

Wskaźnik: Inne zniekształcenia (rozjeżdżenie, wydeptanie, zaśmiecenie)

W stanie właściwym nie obserwujemy w siedlisku ww. zniekształceń. W roku 2024 stan właściwy stwierdzono na około 75% stanowisk, stan niezadowolający na około 20%

stanowisk, a stan zły na 5% stanowisk. W stosunku do poprzedniego okresu obserwacji oceny pozostały na bardzo zbliżonym poziomie (różnice 1-3%).

Wskaźnik: Liczba gatunków z grupy 'wiązy, dąb, jesion" występujących w drzewostanie

Wskaźnik mierzy różnorodność gatunkową drzewostanu. Stan właściwy to trzy i więcej gatunków z grupy. W roku 2024 stan właściwy stwierdzono na około 53% stanowisk, stan niezadowolający na około 38% stanowisk, a stan zły na 9% stanowisk. W stosunku do poprzedniego okresu obserwacji zwiększył się udział stanowisk w stanie właściwym o około 16% , a zmniejszył udział stanowisk w stanie niezadowolającym o około 12% i w stanie złym się o około 4%.

Wskaźnik: Martwe drewno

Wskaźnik bada zasoby rozkładającego się drewna w ekosystemie. Jest to kluczowy dla różnorodności biologicznej element struktury ekosystemu leśnego. W stanie właściwym zasoby martwego drewna przekraczają 20 m³/ha. W roku 2024 stan właściwy stwierdzono na około 66% stanowisk, stan niezadowolający na około 15% stanowisk, a stan zły na 19% stanowisk. W stosunku do poprzedniego okresu obserwacji zwiększył się udział stanowisk w stanie właściwym o około 19%, w stanie niezadowolającym o około 12%, a udział stanowisk w stanie złym zmniejszył się o około 7%.

Wskaźnik: Martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >50 cm grubości

Wskaźnik rejestruje obecność grubych kłód i stojących pni, które stanowią mikrosiedliska niezbędne dla najbardziej wymagających organizmów ksylobiontycznych. W stanie właściwym powinno występować powyżej 5 szt./ha. W roku 2024 stan właściwy stwierdzono na około 61% stanowisk, stan niezadowolający na około 15% stanowisk, a stan zły na 24% stanowisk. W stosunku do poprzedniego okresu obserwacji zwiększył się udział stanowisk w stanie właściwym o około 18% , udział stanowisk w stanie niezadowolającym pozostał bez zmian, a udział stanowisk w stanie złym zmniejszył się o około 17%.

Wskaźnik: Naturalne odnowienie drzewostanu

Wskaźnik wyraża obecność odnowienia naturalnego, zwłaszcza powstającego spontanicznie. Pod uwagę bierze się łączne pokrycie odnowienia wszystkich naturalnie występujących w drzewostanie gatunków drzew. Stan właściwy charakteryzuje obfite odnowienie, co najmniej 2 gatunków. W roku 2024 stan właściwy stwierdzono na około 47% stanowisk, stan niezadowolający na około 52% stanowisk, a stan zły na 1% stanowisk. W stosunku do poprzedniego okresu obserwacji zwiększył się udział stanowisk w stanie właściwym o około 9% , udział stanowisk w stanie niezadowolającym zmniejszył się o około 3%, a udział stanowisk w stanie złym o około 6%.

Wskaźnik: Przejawy procesu grądowienia

Wskaźnik wyrażający natężenie procesu przekształcania łęgów w grądy. W dobrze zachowanych łęgach nie obserwujemy procesu grądowienia lub jest on nieznaczny. W roku 2024 stan właściwy, czyli brak procesu grądowienia, stwierdzono na około 52%

stanowisk, stan niezadowalający na około 36% stanowisk, a stan zły na 11% stanowisk. W stosunku do poprzedniego okresu obserwowane zmiany nie przekraczają 1-3% .

Wskaźnik: Różnorodność gatunkowa warstwy krzewów

Wskaźnik mierzy zróżnicowanie gatunkowe warstwy podszytu, które w naturalnych łęgach jest duże. W roku 2024 stan właściwy stwierdzono na około 76% stanowisk, stan niezadowalający na około 23% stanowisk, a stan zły na 1% stanowisk. W stosunku do poprzedniego okresu obserwacji zmniejszył się udział stanowisk w stanie właściwym o około 2%, udział stanowisk w stanie niezadowalającym zwiększył się o około 6%, a udział stanowisk w stanie złym zmniejszył się o około 4%.

Wskaźnik: Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska

Wskaźnik umożliwia wyrażenie zdolności siedliska do utrzymywania gatunków lokalnie typowych, a ważnych dla różnorodności biologicznej (chronionych, zagrożonych, rzadkich). W roku 2024, podobnie jak w poprzednim cyklu obserwacji, na ponad 90% stanowisk jego stan jest nieznan.

Wskaźnik: Stosunki wodno-wilgotnościowe

Jeden z najważniejszych (kardynalnych) w kontekście zachowania i ochrony łęgów wskaźników, opisujący zniekształcenie warunków hydrologicznych. W stanie właściwym siedliska, zalewy wodami rzecznyymi zdarzają się co najmniej raz na kilka lat, a poza dolinami rzecznyymi występują w siedlisku naturalne warunki wilgotnościowe. W roku 2024 stan właściwy stwierdzono na około 45% stanowisk, stan niezadowalający na około 36% stanowisk, a stan zły na 18% stanowisk. W stosunku do poprzedniego okresu obserwacji zwiększył się udział stanowisk w stanie właściwym o około 3% , zmniejszył udział stanowisk w stanie niezadowalającym o około 4%, a udział stanowisk w stanie złym o około 1%.

Wskaźnik: Struktura pionowa i przestrzenna drzewostanu

Dla naturalnych łęgów typowa jest zróżnicowana struktura pionowa i przestrzenna drzewostanu. Wskaźnik wyraża opisowo stopień jej uproszczenia (ujednolicenia). Stan właściwy charakteryzuje się ponad 70% pokryciem przez zwarty drzewostan i naturalnie zróżnicowaną strukturą pionową i przestrzenną. W roku 2024 stan właściwy stwierdzono na około 69% stanowisk, stan niezadowalający na około 23% stanowisk, a stan zły na 8% stanowisk. W stosunku do poprzedniego okresu obserwacji zwiększył się udział stanowisk w stanie właściwym o około 16%, zmniejszył udział stanowisk w stanie niezadowalającym o około 16%, a udział stanowisk w stanie złym nie zmienił się.

Wskaźnik: Wiek drzewostanu

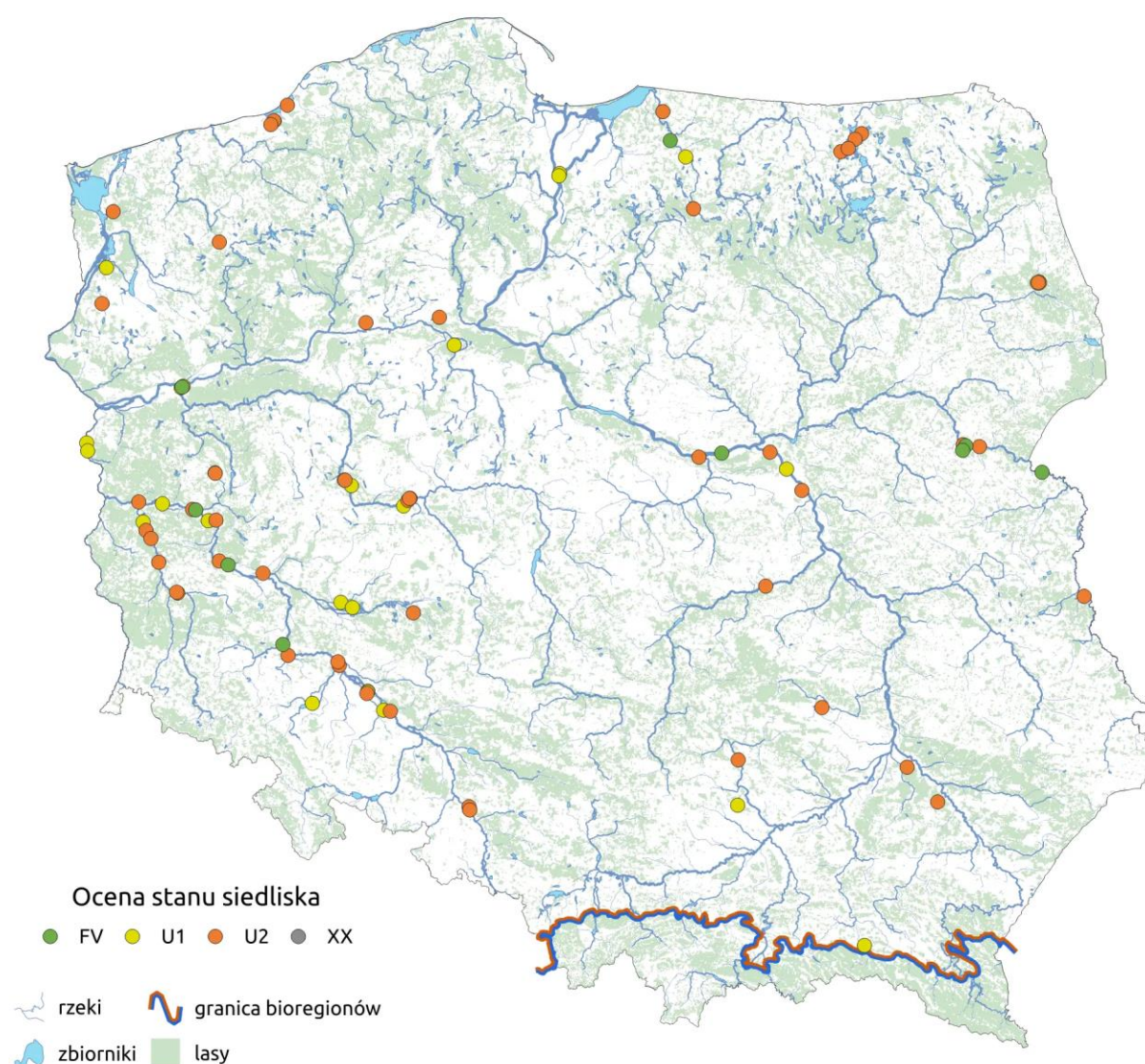
Wskaźnik wyraża dojrzałość fitocenozy, mierzoną w uproszczony sposób wiekiem drzew budujących drzewostan. W stanie właściwym co najmniej 10% miąższości drzewostanu stanowią drzewa ponad stuletnie. W roku 2024 stan właściwy stwierdzono na około 75% stanowisk, stan niezadowalający na około 20% stanowisk, a stan zły na 5% stanowisk. W stosunku do poprzedniego okresu obserwacji zwiększył się udział

stanowisk w stanie właściwym o około 10%, zmniejszył udział stanowisk w stanie niezadowalającym o około 9%, a udział stanowisk w stanie złym nie zmienił się.

Wskaźnik: Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna

Wskaźnik uwzględnia nie sam fakt prowadzenia pozyskania drewna i obecności np. pniaków, ale naruszenia runa i powierzchni gleby, a także podszytu i podrostów, zasobów martwego drewna itp. Stan właściwy charakteryzuje brak ww. uszkodzeń. W roku 2024 stan właściwy stwierdzono na około 91% stanowisk, stan niezadowalający na około 7% stanowisk, a stan zły na 2% stanowisk. W stosunku do poprzedniego okresu obserwacji procentowy rozkład ocen wskaźnika nie zmienił się.

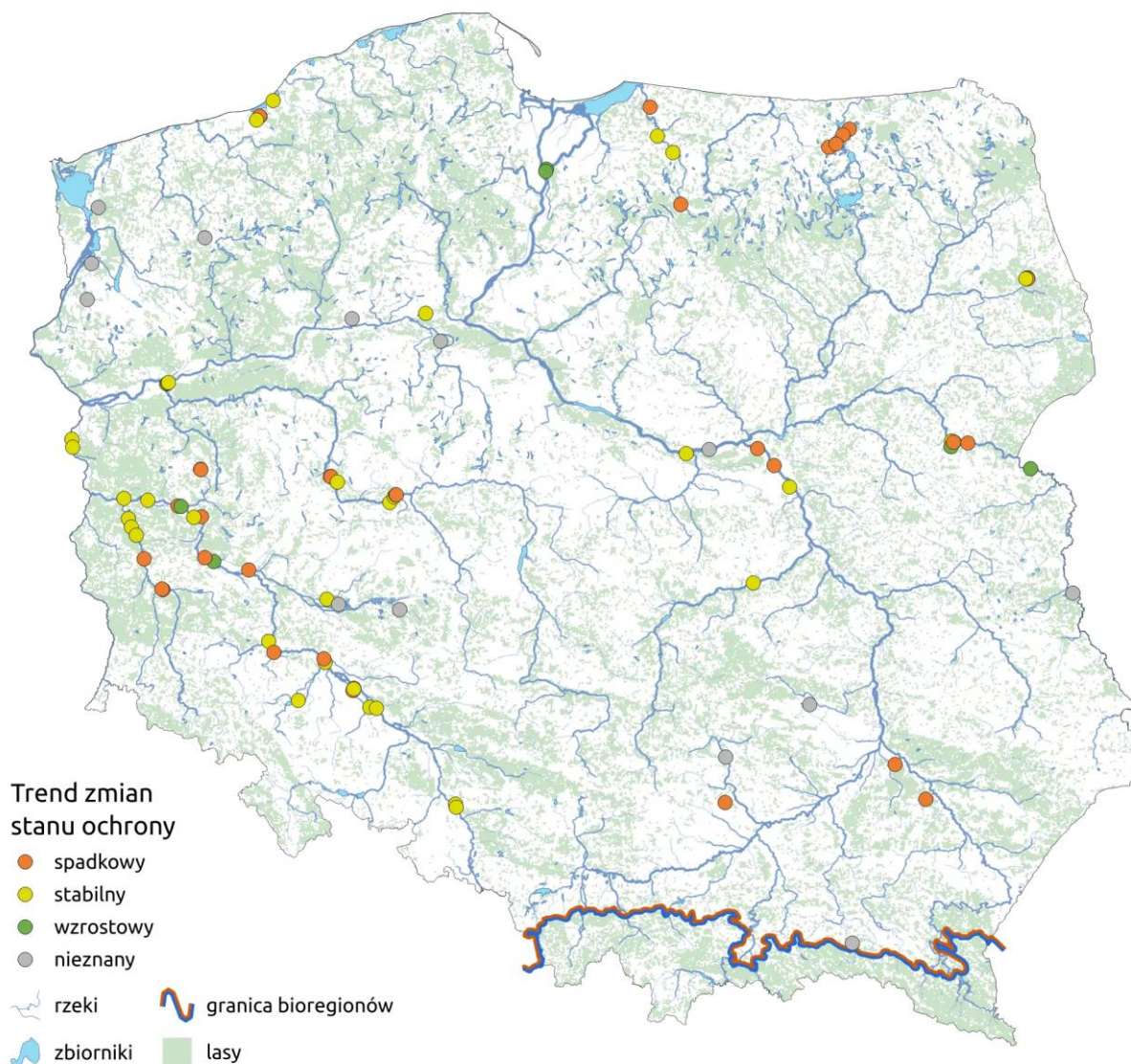
3. OCENA PARAMETRÓW ORAZ STANU OCHRONY SIEDLISKA

Rys. 2. Ocena stanu ochrony siedliska 91F0 na stanowiskach w roku 2024

Monitoring lasów łęgowych 91F0 obejmuje trzy cykle badawcze. Po raz pierwszy siedlisko było monitorowane w latach 2009-2010, następnie w roku 2017 oraz w 2024

roku. W każdym cyklu prace były prowadzone na stanowiskach monitoringowych w regionie biogeograficznym kontynentalnym. W roku 2024 ogólny stan ochrony siedliska przyrodniczego w tym regionie biogeograficznym został oceniony jako właściwy (FV) na 9 stanowiskach, na 28 był on niezadowalający (U1), a na 51 zł (U2) – Rys. 2, 4. Nie stwierdzono wyraźnego zróżnicowania przestrzennego stanu ochrony siedliska (Rys. 2).

Rys. 3. Trend zmian w ocenach stanu ochrony siedliska 91F0 na stanowiskach

Trend określono jako nachylenie prostej regresji, wyznaczonej na podstawie przekodowanych wartości oceny stanu ochrony siedliska odnotowanej na stanowisku w poszczególnych latach monitoringu. Ocenom stanu ochrony przypisano wartości numeryczne: FV=1, U1=0, U2=-1, XX=brak wartości. Nachylenia prostej regresji mniejsze od -0,05 uznano za spadek oceny stanu ochrony siedliska w czasie, natomiast nachylenia większe od 0,05 uznano za wzrost oceny. Przy nachyleniach prostej regresji pomiędzy -0,05 a 0,05 uznawano oceny za stabilne. Trendu nie określono w przypadku stanowisk, którym przypisano mniej niż 2 wartości numeryczne oceny stanu ochrony siedliska.

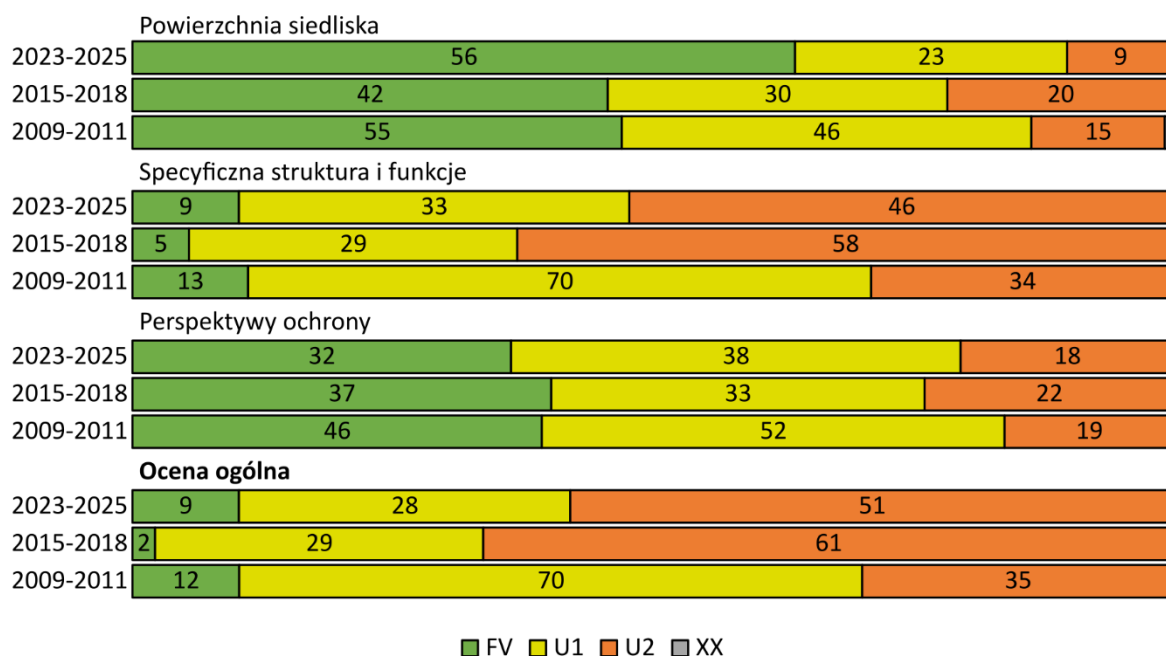
Trend zmian stanu ochrony siedliska określono dla 75 stanowisk monitoringowych, dla których w roku 2024 powtórzono obserwacje. Ocena ogólna stanu ochrony siedliska

przyrodniczego nie uległa zmianie na 33 stanowiskach (37%), uległa poprawie na 7 stanowiskach (8%) i uległa pogorszeniu na 35 stanowiskach (40%). Dla 13 nowo założonych stanowisk monitoringowych określenie trendu zmian nie był możliwe.

Generalnie trend zmian ogólnej oceny stanu ochrony jest negatywny, co najbardziej zauważalne jest w północno-wschodniej Polsce, na Dolnym Śląsku i Mazowszu. Trend spadkowy obserwowany jest w województwie warmińsko-mazurskim na 6 z 8 monitorowanych stanowisk oraz w województwie dolnośląskim na 7 z 13 stanowisk, a w województwie mazowieckim na 4 z 11 monitorowanych stanowisk (Rys. 3).

Region kontynentalny

Zestawienie ocen parametrów i oceny ogólnej stanu ochrony siedliska przyrodniczego na stanowiskach monitoringowych typu siedliska przyrodniczego 91F0 w regionie kontynentalnym z wszystkich cykli monitoringu, przedstawiono na Rys. 4.

Rys. 4. Liczba stanowisk siedliska 91F0 w poszczególnych cyklach monitoringu wg oceny parametrów

Parametr: Powierzchnia siedliska

Wraz z kolejnymi cyklami obserwacji monitoringowych zwiększa się udział stanowisk w stanie właściwym. W 2024 roku został on stwierdzony na 56 z 88 stanowisk. Pomiedzy rokiem 2017 a 2024 zwiększeniu z 46% do 64% uległa liczba stanowisk z oceną FV. Liczba stanowisk w stanie niezadowolającym zmniejszyła się z 33% do 26%, a w stanie złym z 22% do 10%.

Parametr: Specyficzna struktura i funkcje

Parametr *Specyficzna struktura i funkcje* w 2024 roku ma właściwy stan ochrony tylko na 10% stanowisk monitoringowych. Jest to wynik lepszy w porównaniu do poprzedniego cyklu o 5%. Zmniejszył się udział stanowisk w stanie złym (U2) z 63% do 52%. W niezadowolającym stanie znajduje się obecnie około 38% stanowisk (o 6%

więcej niż w 2017 roku. Największy wpływ na ocenę parametru miały wskaźniki kardynalne „martwe drewno leżące lub stojące”, „gatunki dominujące” oraz „stosunki wodno-wilgotnościowe” ocenione na U2 odpowiednio na 24%, 19% i 18% stanowisk.

Parametr: Perspektywy ochrony

Udział stanowisk ocenionych na FV z każdym cyklem maleje i obecnie kształtuje się na poziomie 36% wszystkich stanowisk. W roku 2024, w porównaniu do 2017 wzrósł udział stanowisk w stanie niezadowolającym o około 7% i zmniejszył się udział siedlisk w stanie złym o około 4%.

Ocena ogólna – stan ochrony siedliska

Ocena ogólna stanu ochrony siedliska przyrodniczego na stanowisku monitoringowym warunkowana jest przez najniższą ocenę dowolnego parametru. Największy wpływ na ocenę ogólną stanu ochrony miał parametr struktura i funkcje, który był najslabiej ocenianym parametrem. W 2024 roku właściwy stan ochrony uzyskało 10% stanowisk monitoringowych i jest to wynik lepszy w porównaniu do poprzedniego cyklu o 5% i podobny do pierwszego cyklu monitoringu.

Wyprowadzenie ocen parametrów i oceny ogólnej dla regionu biogeograficznego

Na podstawie wyników monitoringu siedliska 91F0 wyprowadzono ocenę poszczególnych parametrów i ocenę ogólną w skali regionu biogeograficznego przyjmując następujące progi procentowe: :

- ocena FV – $\geq 50\%$ stanowisk ocena FV i $\leq 20\%$ stanowisk ocena U2;
- ocena U1 – dowolna inna kombinacja;
- ocena U2 – $\geq 33\%$ stanowisk ocena U2.

Ocena siedliska w skali regionu kontynentalnego

Powierzchnia siedliska – FV (FV – 64%, U1 – 26%, U2 – 10%)

Specyficzna struktura i funkcje – U2 (FV – 10%, U1 – 38%, U2 – 52%)

Perspektywy ochrony – U1 (FV – 36,4%, U1 – 43,2%, U2 – 20,4%)

Ocena ogólna – U2 (FV – 10%, U1 – 32%, U2 – 58%)

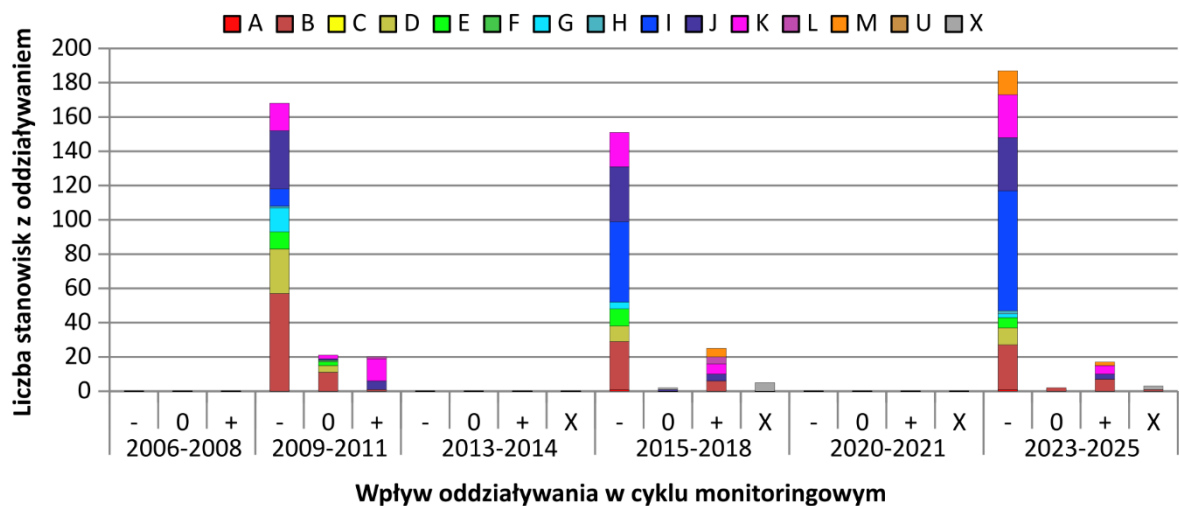
4. ANALIZA ODDZIAŁYWAŃ I ZAGROZEŃ ISTOTNYCH DLA SIEDLISKA

Region kontynentalny

We wszystkich cyklach monitoringu spośród odnotowanych oddziaływań dominowały zdecydowanie oddziaływania ujemne o silnej i średniej intensywności (Rys. 5). W ostatnim cyklu najczęściej stwierdzano występowanie nierodzimych gatunków zaborczych (68 stanowisk), usuwanie martwych i umierających drzew (26 stanowisk), sukcesję (26 stanowisk), brak zalewów (19 stanowisk) oraz susze i zmniejszenie opadów (14 stanowisk). Za największe zagrożenia dla siedliska uznaje się suszę i zmniejszenie opadów oraz modyfikowanie funkcjonowania wód, w tym zwłaszcza ograniczanie zalewów, które stwierdzano na blisko 50% stanowisk.

COPYRIGHT © GIOŚ

PRACA ZLECONA PRZEZ GŁÓWNY INSPEKTORAT OCHRONY ŚRODOWISKA
SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

Rys. 5. Liczba stanowisk siedliska 91F0 w regionie kontynentalnym wg oddziaływań i ich wpływu oraz cyklu monitoringowego

Kod grupy oddziaływań: A - rolnictwo; B - leśnictwo; C - górnictwo, wydobywanie surowców i produkcja energii; D - transport i sieci komunikacyjne; E - urbanizacja, budownictwo mieszkaniowe i handlowe; F - użytkowanie zasobów biologicznych inne niż rolnictwo i leśnictwo; G - ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka; H - zanieczyszczenia; I - inne problematyczne zaborcze gatunki i geny; J - modyfikacje systemu naturalnego; K - biotyczne i abiotyczne procesy naturalne (z wyłączeniem katastrof naturalnych); L - zjawiska geologiczne, katastrofy naturalne; M - zmiana klimatu; U - nieznane zagrożenie lub nacisk; X - brak zagrożeń i nacisków.

5. INFORMACJA O GATUNKACH OBCYCH

W 2024 roku na monitorowanych stanowiskach stwierdzono występowanie 20 gatunków obcego pochodzenia (Tab.3). Najliczniej występującym gatunkiem był niecierpek drobnokwiatowy *Impatiens parviflora* występujący na 68 stanowiskach monitoringowych. W porównaniu do poprzedniego cyklu pojawiły się 4 nowe gatunki: erechtites jastrzębcowaty *Erechtites hieraciifolia*, jesion pensylwański *Fraxinus pennsylvanica*, kolczurka klapowana *Echinocystis lobata* i tawuła kutnerowata *Spiraea tomentosa*. W bieżącym cyklu nie stwierdzono występowania rdestówki powojowej *Fallopia convolvulus*, śliwy wiśniowej *Prunus cerasifera* i śnieguliczki białej *Symphoricarpos albus*.

Tab. 3. Liczba stanowisk siedliska 91F0, na których stwierdzono gatunki obce wg cykli monitoringu

Gatunek		Cykl monitoringu		
nazwa polska	nazwa łacińska	2009-2011	2015-2018	2023-2025
Aster lancetowaty	<i>Aster lanceolatus</i>		1	1
Czeremcha amerykańska	<i>Padus serotina</i>		3	3
Dąb czerwony	<i>Quercus rubra</i>		2	5
Erechtites jastrzębcowaty	<i>Erechtites hieraciifolia</i>			1
Jesion pensylwański	<i>Fraxinus pennsylvanica</i>			2
Kasztanowiec zwyczajny	<i>Aesculus hippocastanum</i>	1	2	3
Klon jesionolistny	<i>Acer negundo</i>	4	6	5
Kolczurka klapowana	<i>Echinocystis lobata</i>			1

nazwa polska	Gatunek nazwa łacińska	Cykl monitoringu		
		2009- 2011	2015- 2018	2023- 2025
Nawłóć kanadyjska	<i>Solidago canadensis</i>	2	4	5
Nawłóć późna	<i>Solidago gigantea</i>	3	5	8
Niecierpek drobnokwiatowy	<i>Impatiens parviflora</i>	24	70	68
Niecierpek gruczołowaty	<i>Impatiens glandulifera</i>	1	7	7
Orzech włoski	<i>Juglans regia</i>		1	1
Przymiotno kanadyjskie	<i>Coryza canadensis</i>		1	2
Rdestowiec japoński	<i>Reynoutria japonica</i>		2	1
Rdestówka powojowata	<i>Fallopia convolvulus</i>		4	
Robinia akacyjowa	<i>Robinia pseudacacia</i>	7	9	8
Róża pomarszczona	<i>Rosa rugosa</i>		1	
Szczawik żółty	<i>Oxalis stricta</i>		11	2
Śliwa wiśniowa	<i>Prunus cerasifera</i>		2	
Śnieguliczka biała	<i>Symphoricarpos albus</i>		1	
Tawuła kutnerowata	<i>Spiraea tomentosa</i>			1
Tawuła wiązolistna	<i>Spiraea chamaedryfolia</i>	1	1	
Topola kanadyjska	<i>Populus canadensis</i>		1	1
Uczęp amerykański	<i>Bidens frondosa</i>		4	5

6. WNIOSKI DOTYCZĄCE DZIAŁAŃ OCHRONNYCH

W ramach monitoringu stwierdzono pojedyncze przypadki prowadzenia działań ochronnych, które polegały na pozostawianiu martwego drewna oraz udroźnieniu systemów wodnych wspomagających napełnianie wodą starorzeczy i odprowadzanie nadmiaru wód powodziowych. Proponowane w ramach monitoringu działania ochronne dotyczą głównie usuwania gatunków obcego pochodzenia oraz gatunków obcych ekologicznie z drzewostanu i runa, jak również pozostawianie martwego drewna w siedlisku, wyłączanie płatów siedliska z gospodarki lub utrzymanie aktualnych form ochrony. W pojedynczym przypadku proponowano modyfikacje warunków terenowych w celu umożliwienia zalewów siedliska przez wody rzeczne.

7. INFORMACJE DODATKOWE

W 2024 r. podczas monitoringu na stanowisku zlokalizowanym w rezerwacie Bukowe Zdroje odnotowano występowanie turzycy zgrzeblowatej *Carex strigosa*. Jest to gatunek umieszczony na Polskiej czerwonej liście paprotników i roślin kwiatowych (2016) w kategorii NT (bliski zagrożenia). Wyżej wymieniony gatunek jest zagrożony w wyniku osuszania siedlisk i regulacji cieków wodnych.

8. KOORDYNATORZY, EKSPERCI I WSPÓŁPRACOWNICY

Koordinator główny: Radosław Gawryś

Koordinator krajowy: Karolina Olszanowska-Kuńka

Eksperti: Adamski Tomasz, Bauer Witold, Bieniek Mateusz, Chmielewski Jarosław, Chudzicki Michał, Jankowski Mariusz, Kowalczyk Tomasz, Kutera Daniel, Małecki Bartłomiej, Marciniak Łukasz, Miśta Tadeusz, Olszanowska-Kuńska Karolina, Orzełek Paweł, Pech Paweł, Siemieniak Paweł, Sławski Wiktor, Walczewski Paweł, Wiklicki Marcin, Wyka Jakub, Zabrocki Piotr, Ziarnek Krzysztof, Zwolski Wojciech

9. WYKAZ LITERATURY, DOKUMENTÓW ŹRÓDŁOWYCH

- Baza danych obszarów Natura 2000 Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.
- Kaźmierczakowa R., Bloch-Orłowska J., Celka Z., Cwener A., Dajdok Z., Michalska-Hejduk D., Pawlikowski P., Szczęśniak E., Ziarnek K. 2016. Polska czerwona lista paprotników i roślin kwiatowych. Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
- Państwowy Monitoring Środowiska. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych.
<http://siedliska.gios.pl>
- System Informatyczny Monitoringu Gatunków i Siedlisk Przyrodniczych GIOŚ (SI MGSP).
- Babiak T., Bajeroski W., Cieśla A., Kolada A., Gawryś R., Korzeniak J., Kowalczyk T., Lewczuk M., Małecki B., Parkoła R., Perzanowska J., Stelmach R., Ziarnek K., 2019. Typy siedlisk przyrodniczych. [W:] Cieśla A., Mionskowski M., Kornatowska, B., Muller I., Zajączkowska M., (red.), Monitoring siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt w latach 2017-2018. Biuletyn monitoringu przyrody 19,1: 1–187. Biblioteka Monitoringu Środowiska GIOŚ, Warszawa.
- Pawlaczek P., 2012. Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (Ficario-Ulmetum). W: W. Mróz red.. Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Cz. III., GIOŚ Warszawa: 292-315.